

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Сушко Анатолій Іванович, Прохоренко Аліна Марленівна ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РАМКАХ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ	764
Акімов Андрій Володимирович СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	766
Барасій Віта Юрївна СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКРАТІЇ	768
Білий Веніамін Сергійович ПОЛІТИКА ТА МАСМЕДІА: ВІД «ГАЛАКТИКИ ГУТЕНБЕРГА» ДО МЕДІАТИЗАЦІЇ ДЕБАТІВ.....	771
Возненко Леонід Валерійович ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ	773
Гевелюк Діана Андріївна SOFT POWER ЯК ІНСТРУМЕНТ ІМІДЖУ ДЕРЖАВ.....	774
Железков Андрій Іванович ТЕРОРИЗМ ЯК ЗАГРОЗА СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ	776
Капсамун Олег Георгійович ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ.....	778
Лисянський Павло Леонідович ЦИВІЛЬНИЙ МІЛІТАРИЗМ РФ ЯК ЗАГРОЗА ВИНИКНЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ У КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ	780
Онищенко Олександр Олексійович ТЕХНОЛОГІЯ «БЛОКЧЕЙН» ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ	782
Римар Богдан Анатолійович СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ЛЕГІТИМНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	784
Саліхов Артем Романович АКСИОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ У ВІЙСЬКОВИЙ ТА ПОСТВІЙСЬКОВИЙ ЧАС	786
Фартушний Дмитро Сергійович ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ВИБІР: ДЕМОКРАТІЯ ЧЕРЕЗ КОМУНІКАЦІЮ	788
Чігидін Валерій Вікторович ПАРТІЙНА КОНКУРЕНЦІЯ ЩОДО ПОЛІТИЧНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА ЯК ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОРІЄНТИР РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	790
Ястребова Віра Андріївна ІНСПІРОВАНО-ЗОВНІШНІЙ СЕПАРАТИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТВОРЕННЯ КВАЗІДЕРЖАВНИХ УТВОРЕНЬ В КРАЇНАХ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ	792

СЕКЦІЯ 20. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Ярова Ліліана Вікторівна СТАН СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	795
Яковлев Денис Вікторович РОЛЬ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ У СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ	798
Вітовщик Тетяна Сергіївна, Байрук Оксана Ігорівна СТРУКТУРА СПОЖИВЧОГО КОШИКА ЯК ВИХІДНА ТОЧКА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ УКРАЇНИ	800
Каретна Ольга Олександрівна ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	804
Прохоренко Євгенія Яківна КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ «ВІКОВА НЕРІВНІСТЬ»: СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД	806
Шмаленко Юлія Іванівна ТОКСИЧНІСТЬ У ПОЛІТИЧНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ	808
Яковлева Лілія Іванівна ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ЯК ЧИННИК ЛЕГІТИМНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	811
Яценко Микола Анатолійович МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КІЛЬКІСНИХ ТА ЯКІСНИХ МЕТОДІВ У НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКІЙ РОБОТІ СТУДЕНТА.....	813
Сафронова Ганна Володимирівна ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ.....	816

сою інакшості, інакше модернізація виявляється неможливою, або ж в процесі реалізації призводить до протилежних ефектів. Демократизація системи влади, її делегування, самоврядування, плюралізм, розвиток системи інститутів громадянського суспільства – це основні завдання транзитивних держав. Політичні технології в свою чергу, повинні ґрунтуватися не на тих цінностях, які декларують політичні актори, а на тих цінностях, які є актуальними в конкретний період часу. При цьому особливості геополітичних факторів не можуть бути нівельовані.

Так само важливо відзначити, що для країн пострадянського простору, зміст транзиту, полягає не тільки у впровадженні нових інформаційних технологій в політичне життя, але в якісній зміні економічної системи, зміні систем виробництва, пошук ефективних власників. Економічний добробут держави, безпосередньо впливає на можливість впровадження інновацій. Для багатьох країн в пострадянський період, який для багатьох з них триватиме ще тривалий час, завдання реформування громіздкої економічної системи виявилось нерозв'язною проблемою, неможливість реформування економіки стала каменем спотикання для ефективного завершення демократичного транзиту. Одночасно з цим і політичні технології в таких державах розвиваються вкрай повільно через нестачу ресурсів і загальну неготовність політичної культури до інновацій. Сучасний світ вимагає гнучкості і адаптивності до постійно мінливих зовнішніх економічних та політичних умов. Однак успішність застосування інноваційних політтехнологій в транзитивному суспільстві, повністю залежить від того наскільки це відповідає потребі в об'єднанні національної держави зі світовим співтовариством.

Список використаних джерел:

1. Кормич Л. І. Ознаки кризи демократичного транзиту в сучасному світі. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.). Одеса, 2017. С. 200-202.
2. Вайер А. М., Іванова А. В. Політичні технології як чинник процесу демократизації громадянського суспільства. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. Одеса, 2020. Вип. 65. С. 33-40. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/65_2020/7.pdf
3. Huntington S. P. The third wave: Democratization in the late twentieth century. Norman : Univ. of Oklahoma Press, 1993. 366 p.
4. Almond G., Verba S. The Civic Culture Revisited: An Analytical Study. Boston : Little, Brown, 1980. 421 p.

Ключові слова : політичні технології, демократичний транзит, транзитивне суспільство.

Keywords: political technologies, democratic transit, transitive society.

Акімов Андрій Володимирович

Запорізький національний університет,

*викладач кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,
доктор філософії*

СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Внаслідок повномасштабного вторгнення зі сторони рф на територію нашої держави актуалізувались питання мобілізаційних процесів в Україні. Зовнішнім виразом діяльності публічної адміністрації є законодавче закріплення регулювання мобілізаційних процесів під час дії особливого періоду. В умовах воєнного стану та початку активних мобілізаційних процесів в Україні важливим фактором залишається дотримання передбачених прав і свобод громадян.

Діяльність системи державного управління під час мобілізації в умовах повномасштабної збройної агресії зі сторони РФ має комплексний характер та полягає у формуванні ґрунтовної нормативно-правової бази, що регулює всі проблемні аспекти під час балансування прав і свобод громадян та національних інтересів України в умовах захисту територіальної цілісності та суверенітету нашої держави від реальної загрози. З боку юридичного поля державне управління використовує єдину підставу щодо початку мобілізаційних процесів – введення правового режиму воєнного стану, що передбачається Основним Законом та іншими профільними нормативно-правовими актами, зокрема Законами України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про оборону України» й іншими суміжними актами, що прямо чи опосередковано регулюють питання мобілізаційних процесів в умовах воєнного стану [1].

Через кількісну нестачу військовослужбовців в лавах Збройних сил України державно-владна система нашої держави спрямовує свої зусилля на забезпечення кадровими ресурсами Збройні сили України та інші органи, що здійснюють свою діяльність з метою захисту територіальної цілісності та суверенітету. Через долучення значної кількості громадян до лав Збройних сил України перед державним управлінням стоїть завдання належним чином регулювати військово-правову процедуру мобілізації військовослужбовців. Це вимагає від державного управління забезпечення гарантій щодо неухильного дотримування зі сторони профільних суб'єктів мобілізації, на зразок територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, висхідних принципів та законодавчих норм під час здійснення мобілізаційних процесів. Відповідно до частини другої статті 17 Конституції України, оборона, захист суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України покладені виключно на Збройні Сили України. Згідно з Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу», захист та оборона своєї Вітчизни є конституційним обов'язком кожного громадянина України [2]. Зі свого боку Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» визначає, що військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України (за винятком випадків, визначених законом), іноземців та осіб без громадянства, пов'язаній із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності. Під час мобілізаційної підготовки та самої мобілізації основою є стаття 1 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [3], що унормовує питання визначення категорії мобілізація. Згідно з легальним визначенням цього поняття, мобілізація – це комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду.

Отже, сучасний стан законодавчого регулювання питання мобілізації лише у загальному вигляді закріплює військовий обов'язок громадян щодо захисту Вітчизни. Проте, профільні Закони не містять положень, щодо належної реалізації прав та свобод громадян під час таких заходів.

Згідно з Конституцією України наша країна є правова, соціальна та демократична держава, а тому важливо дотримуватись передбачених прав, свобод та законних інтересів громадян на безперервній основі, застосовуючи можливі обмеження чи звуження прав лише у визначеному законодавчому порядку, навіть в критичних моментах функціонування державного механізму. На жаль, варто констатувати, що під час мобілізаційних процесів часто порушуються чи звужуються права, закони та інтереси громадян, що вимагає від державного управління ефективного та оперативного втручання з метою захисту передбаченого комплексу прав людини. У будь-якому разі мобілізаційні процеси в Україні викликані необхідністю захисту держави, зокрема й шляхом залучення додаткових кадрових ресурсів, що вимагає від суспільства відповідної реакції.

Сьогодні ж державне управління опосередковано здійснює правове регулювання інших критичних сфер функціонування держави в умовах воєнного стану, обмежуючись лише людськими ресурсами у військових структурах, нівелюючи інші сфери, що обслуговують діяльність

оборонного сектору держави. Однією із головних сфер державного управління, що здійснює фінансове обслуговування діяльності Збройних сил України та інших суміжних органів є економічна. Нехтування нормативним забезпеченням економічної складової в умовах воєнного стану та її інтеграція у військові потреби може призвести до паралізування національної економіки, і як наслідок до фактичної неспроможності забезпечення потреб безпекових органів.

Невирішеними проблемами у секторі нормативного забезпечення мобілізаційних процесів залишаються бронювання та відстрочки військовозобов'язаних під час мобілізаційних процесів в умовах воєнного стану, навіть зважаючи на активні законодавчі зміни у цьому аспекті. На жаль, державне управління не повністю регулює питання збереження стану податкових надходжень від суб'єктів господарювання, що згодом може призвести до зростання рівня дефіциту державного бюджету. Сучасний підхід до регулювання мобілізаційних процесів ставить пріоритет на задоволення кількісних кадрових ресурсів лише у силові органи, нівелюючи економічними потребами держави. Через це пропонується узгодити питання щодо бронювання військовозобов'язаних, які працюють на різних підприємствах і виконують мобілізаційні завдання, оскільки залучення таких осіб до силових органів потенційно може призвести до фактичної втрати необхідної виробничої потужності у виробництві критичних ресурсів для потреб Збройних сил України та інших органів.

Отже, нормативно-правове забезпечення мобілізаційних процесів в умовах воєнного стану потребує безперервного розвитку, оскільки сучасні національні та геополітичні умови навколо України швидко змінюються. Для розвитку та адаптації нормативно-правового регулювання до реальних безпеково-оборонних умов варто застосувати новий підхід до порядку проходження військової служби, розробити нові програми та стратегії щодо підвищення якості мобілізаційних процесів та провести градацію мобілізації кадрових ресурсів за галузевим принципом.

Список використаних джерел

1. Крикун П. М., Павленко В. І., Кравчук В. В. Розвиток оборонного планування як складової національної системи планування у сфері безпеки та оборони за умов наближення до процедур і стандартів НАТО. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. 2017. № 2. С. 44–48.
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 03.02.2024).
3. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993 р. № 3543. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3543-12> (дата звернення: 03.02.2024).

Ключові слова: нормативно-правове забезпечення, мобілізація, державне управління, воєнний стан.

Keywords: regulatory and legal support, mobilization, state administration, martial law.

Барасій Віта Юріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри політичних теорій*

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКРАТІЇ

У процесі політичних трансформацій, пов'язаних із переходом від індустріального до постіндустріального суспільства та формуванням інформаційного суспільства, на перший план виходять не виробничі чи економічні відносини, а зміни у соціальній структурі. Зокрема, най-